move the universe

POSITIVE WOMEN

ПРАВА ПОЗИТИВНИХ ЖІНОК:

кроки до захисту

Увага!

Важлива новина (доповнення до ситуації 3, ст.9):

28.10.2019 Окружний адміністративний суд м. Києва прийняв рішення у справі 826/9945/18 за позовом до Міністерства охорони здоров'я України про визнання незаконним та нечинним наказу МОЗ від 20.08.2008 року №479 в частині пункту 3, який обмежував права людей, які живуть з ВІЛ, мати можливість бути опікуном, піклувальником чи усиновлювачем. У випадку отримання в подальшому відмови у цьому праві, важливим є оскарження відмови в суді в рамках встановленої судової практики.

ЛЮБА ПОДРУГО!

Наразі у твоїх руках – результати спільної діяльності експертів та більше 50 ВІЛ позитивних жінок, які мають особистий успішний досвід захисту своїх прав. Спектр питань, що розглянуто в цьому виданні, охоплює найбільш болючі проблеми та труднощі, зумовлені порушенням наших прав та дискримінацією в різних сферах життя. Кожна розглянута ситуація допоможе знайти тобі шлях самостійного, законного та грамотного відстоювання своїх порушених прав та порушених прав своїх близьких. Найчастіше наше особисте щастя, спокій та впевненість у майбутньому безпосередньо пов'язані з життям близьких та рідних серцю людей.

Ця книга слугуватиме тобі гарним порадником у питаннях захисту своїх прав від дискримінації та обмежень. У ній представлені ситуації й покроково зазначені дії, які необхідно зробити для свого юридичного захисту, застосовуючи зразки заяв, які наведені в цій брошурі. Отримай, збережи та застосуй ці надбання задля досягнення справедливості та успіху! Якість твого життя залежить від вміння відстоювати себе та свої гарантовані права.

Зауваження читачів і нові актуальні запитання чекаємо за адресами:

- positivewomen.ukraine@gmail.com
  (БО «Позитивні жінки»)
- info@afew.org.ua
  (МБФ «СНІД Фонд Схід-Захід» (AIDS Foundation East-West – AFEW-Україна)).

Наші серця завжди битимуться поряд в унісон з твоїм: на кожному кроці життєвої дороги ця книга допомагатиме тобі у вирішенні питань захисту прав та наданні можливостей звернутися за підтримкою до експерток.

АБРЕВІАТУРИ:

БО – благодійна організація
ВААРТ – високоактивна антиретровірусна терапія
ВІЛ – вірус імунодефіциту людини
ЛЖВС – люди, які живуть з ВІЛ/СНІД
НСЗУ – Національна служба здоров'я України
МБФ – міжнародний благодійний фонд
ММСП – міжнародні медико-санітарні правила
МОЗ – Міністерство охорони здоров'я
ПІП – прізвище, ім'я, по батькові
ПМД – первинна медична допомога
СНІД – синдром набутого імунодефіциту

ЗМІСТ:

3 – Вступ. Абревіатури.
5 – Ситуація 1
6 – Ситуація 2
9 – Ситуація 3
11 – Ситуація 4
13 – Ситуація 5
15 – Ситуація 6
16 – Посилання на нормативні акти
25 – Нотатки
27 – Контактна інформація

ПОЛОГОВИЙ БУДИНОК
ЗАВ. ВІДДІЛЕННЯ
Я хочу народжувати у вашому пологовому будинку, це можливо?
Так, звісно!
В мене позитивний ВІЛ-статус
Ой, ні! У нас народжують лише з патологією плоду.

Ситуація 1. МЕДИЧНЕ ПРАВО

Згідно з частиною 3 статті 14 Закону України «Про протидію поширенню хвороб, зумовлених вірусом імунодефіциту людини (ВІЛ), та правовий і соціальний захист людей, які живуть з ВІЛ»[1] **дискримінація особи на підставі наявності в неї ВІЛ-інфекції забороняється.** Дискримінацією вважається дія або бездіяльність, що у прямий чи непрямий спосіб створює обмеження, позбавляє належних прав особу або принижує її людську гідність на підставі однієї чи кількох ознак, пов'язаних з фактичною чи можливою наявністю в неї ВІЛ, або дає підстави віднести особу до груп підвищеного ризику інфікування ВІЛ.

Відповідно до вимог частини 2 статті 16 зазначеного Закону[1] неправомірні дії посадових осіб, які порушують права людей, які живуть з ВІЛ, а саме відмова у прийомі до медичних закладів, а також відмова у наданні медичної допомоги та соціальних послуг, обмеження інших прав людей, які живуть з ВІЛ, на підставі їх ВІЛ-позитивного статусу, можуть бути оскаржені в суді.

- Перше і найважливіше в цій ситуації – **вимагати письмової відповіді** – відмови від прийняття Вас у пологовий будинок. Письмову відповідь зобов'язані надати Вам або Вашому близькому родичеві – законному представнику (матері / батькові / сестрі / братові / чоловікові). У випадку, якщо Ви за медичними показаннями вже не маєте фізичної можливості звернутися повторно до лікарні з письмовою скаргою, може звернутись Ваш близький родич, який може написати її в довільній формі. Зразок такого листа-запиту наведено у додатку на сторінці 16.
- Скарга на дії лікаря складається у двох примірниках: один з них надається головному лікарю або секретарю у приймальній (або канцелярії лікарні) з обов'язковим зазначенням відмітки про її отримання головним лікарем або канцелярією лікарні на Вашому, другому примірнику скарги чи надсилається поштою рекомендованим або листом з оголошеною цінністю на адресу лікарні.
- У випадку відмови від отримання скарги або бажання ставити підпис на другому примірнику скарги фіксуйте такі дії шляхом записування на аудіо-, відеопристрій, камеру в телефоні. Після відмови та під час фіксування попередньо повідомте особу про те, що ви фіксуєте на аудіо-, відеоносії факт порушення своїх прав та відповідно їх відмову.
- Додатково, копію даного листа також можна надіслати на адресу регіональних Департаментів охорони здоров'я та курортів Вашої обласної державної адміністрації, адреси та телефони їх можна знайти за посиланням https://moz.gov.ua/regionalni-upravlinnja, на сайті Міністерства охорони здоров'я України в розділі «РЕГІОНАЛЬНІ УПРАВЛІННЯ».
- У випадку неможливості написання скарги та додатково до написаних скарг можна зателефонувати на Урядову гарячу лінію МОЗ 1545, Загальнонаціональну гарячу лінію з питань ВІЛ/СНІД та туберкульозу 0 800 500 451, 0 800 50 30 80.
- У випадку ненадання допомоги та подальшої відмови від можливості народжувати в лікарні необхідно звернутися з заявою (повідомленням) про вчинення злочину з викладенням фактичних обставин (написання аналогічного листа-скарги на лікаря) та доказами відмови в найближче відділення поліції за місцем реєстрації/фактичного проживання.

Ситуація 2. МЕДИЧНЕ ПРАВО

Ніхто, ніколи, незважаючи на будь-які захворювання, не має право примушувати зробити Вас аборт або пройти процедури, які в подальшому зашкодять Вам мати дітей! Дії лікаря містять ознаки злочину, передбаченого частиною 2 та/або 4 статті 134 Кримінального Кодексу України[8], відповідно до якого примушування до аборту без добровільної згоди потерпілої особи та/або примушування до стерилізації без добровільної згоди потерпілої особи передбачає відповідальність у вигляді позбавлення волі на строк до 3 або 5 років та позбавлення права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на той самий строк.

- Для захисту Ваших прав та недопущення їх порушення під час ведення вагітності необхідно звернутися зі скаргою до головного лікаря, яка пишеться в довільній формі. Зразок такої скарги наведено у додатку на сторінці 18.
- Скарга на дії лікаря складається у двох примірниках: один з них надається головному лікарю або секретарю у приймальній (або канцелярії лікарні) з обов'язковим позначенням відмітки про її отримання головним лікарем чи канцелярією лікарні на Вашому, другому примірнику скарги або надсилається поштою рекомендованим листом або листом з оголошеною цінністю на адресу лікарні.
- У випадку відмови від отримання скарги або небажання проставляти підпис на другому примірнику скарги фіксуйте такі дії шляхом записування на аудіо-, відеопристрій, камеру в телефоні. Після відмови та під час фіксуванням попередньо повідомте особу про те, що Ви фіксуєте на аудіо-, відеоносії факт порушення своїх прав та відповідно їх відмову.
- Додатково копію даного листа також можна надіслати на адресу регіональних Департаментів охорони здоров'я та курортів Вашої обласної державної адміністрації, адреси та телефони їх можна знайти за посиланням https://moz.gov.ua/regionalni-upravlinnja, на сайті Міністерства охорони здоров'я України в розділі «РЕГІОНАЛЬНІ УПРАВЛІННЯ».
- У випадку неможливості написання скарги та додатково до написаних скарг можна зателефонувати на Урядову гарячу лінію МОЗ 1545, Загальнонаціональну гарячу лінію з питань ВІЛ/СНІД та туберкульозу 0 800 500 451, 0 800 50 30 80.
- У випадку подальшого порушення Ваших прав необхідно звернутися до поліції з заявою (повідомленням) про вчинений злочин та до суду.

Крім того, варто пам'ятати Ваші базові права під час вагітності та права Ваших родичів:

- ✓ Самостійно обирати собі лікаря або вимагати його заміни (статті 34, 38 «Основ законодавства України про охорону здоров'я» (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12)[9] та 1, 2 розділу 2 наказу МОЗ № 503 від 19.03.2018 р. «Про затвердження Порядку вибору лікаря, який надає первинну медичну допомогу, та форми декларації про вибір лікаря, який надає первинну медичну допомогу» (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0347-18)[10].
- ✓ Отримання медичної допомоги не за місцем реєстрації в будь-якому медичному закладі. (стаття 38 «Основ законодавства України про охорону здоров'я») (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12)[11].
- ✓ Отримання достовірної і повної інформації про стан свого здоров'я, у тому числі на ознайомлення з відповідними медичними документами, що стосуються його здоров'я та призначене лікування (стаття 39 «Основ законодавства України про охорону здоров'я») (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12)[12].

- ✓ Право на таємницю про стан свого здоров'я, факт звернення за медичною допомогою, діагноз, а також про відомості, одержані при його медичному обстеженні (стаття 39 «Основ законодавства України про охорону здоров'я») (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12)[13].
- ✓ Право на проведення лікарем будь-яких додаткових лікувальних або діагностичних заходів – за Вашої згоди (стаття 43 «Основ законодавства України про охорону здоров'я»). Звичайно, у невідкладних випадках, коли є реальна загроза здоров'ю або життю пацієнтки (або дитини), згода на медичне втручання не потрібна (наприклад, екстрений кесарів розтин призначається за показаннями і оскарженню не підлягає)[14].
- ✓ Право на індивідуальне перебування. У палаті має перебувати лише мати з дитиною. Народження дитини повинно відбуватися лише індивідуально в пологовому залі. Пунктом 2.5.3. Наказу Міністерства охорони здоров'я України № 234 від 10.05.2007 р. «Про організацію профілактики внутрішньолікарняних інфекцій в акушерських стаціонарах» зафіксовано право на перебування в сімейній палаті, де чоловік може цілодобово перебувати з дружиною і малюком[15].
- ✓ На навчання базових навичок поводження з дитиною під час перебування в пологовому будинку медичною сестрою (п. 5.1.4. і п. 6.9. Наказу Міністерства охорони здоров'я від 04.04.2005 №152 «Про затвердження Протоколу медичного догляду за здоровою новонародженою дитиною»)[16].

Ось документи на опіку над братом
9 липня
Власна нерухомість
Успішна кар'єра
7 вересня
30 жовтня
2 листоп.
26 грудня
10 липня
21 серпня
Родина
Гроші в банку
Відмова
Причина: ВІЛ+ статус опікуна

Ситуація 3. СІМЕЙНЕ ПРАВО

Наразі люди, які живуть з ВІЛ, позбавлені можливості реалізувати своє право на усиновлення дітей. Хвороба, зумовлена вірусом імунодефіциту людини (ВІЛ), внесена як пункт 3 у Перелік захворювань, за наявності яких особа не може бути усиновлювачем, передбаченого наказом Міністерства охорони здоров'я України № 479 від 20.08.2008 р. «Про затвердження Переліку захворювань, за наявності яких особа не може бути усиновлювачем» (https://bit.ly/2OtFN6J)[20].

Зазначений перелік є дискримінаційним та не відповідає міжнародним договорам, згода на обов'язковість виконання яких надана Верховною Радою України, не відповідає Закону України «Про протидію поширенню хвороб, зумовлених вірусом імунодефіциту людини (ВІЛ), та про правовий і соціальний захист людей, які живуть з ВІЛ» та Закону України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні».

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2015 р. №1393 затверджено план дій з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на період до 2020 р., де передбачено необхідність внесення змін до наказу МОЗ України від 20 серпня 2008 р. № 479.

У випадку отримання відмови у зв'язку з наявністю у Вас ВІЛ-статусу таку відмову необхідно оскаржити в судовому порядку з викладених вище мотивів у національних судах України у всіх інстанціях та Європейському суді з прав людини.

ПОТРІБЕН КАСИР
Я з приводу працевлаш-тування...
Нам ще потрібна Ваша довідка про СНІД

Ситуація 4. ТРУДОВЕ ПРАВО

Вимога надати довідку про аналіз на ВІЛ є неправомірною, і у випадку такої вимоги необхідно вимагати письмове посилання на нормативний акт, яким це передбачено, і чому замість передбаченої чинним законодавством процедури, вони вимагають надання інших документів.

Крім того, буде доцільно пам'ятати, що статтею 16 Закону України «Про протидію поширенню хвороб, зумовлених вірусом імунодефіциту людини (ВІЛ), та правовий і соціальний захист людей, які живуть з ВІЛ» звільнення з роботи або відмова у прийнятті на роботу на підставі їх ВІЛ позитивного статусу забороняється, і такі дії можуть бути оскаржені в суді.

Законодавство передбачає право на таємницю про стан свого здоров'я, діагноз, а також про відомості, одержані при його медичному обстеженні. Крім того, забороняється вимагати та надавати за місцем роботи або навчання інформацію про діагноз та методи лікування[13].

Але законодавство передбачає обов'язок підприємств щодо проведення попередніх медичних оглядів, а також щорічного обов'язкового медичного огляду осіб віком до 21 року. Так, зобов'язані проходити медичний огляд працівники підприємств, чия професійна або інша діяльність пов'язана з обслуговуванням населення і може спричинити розповсюдження інфекційних захворювань і виникнення харчових отруєнь (стаття 26 Закону «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення»[24] і стаття 21 Закону №1645[25]). Але у Переліку необхідних обстежень лікарів-спеціалістів, видів клінічних, лабораторних та інших досліджень, необхідних для проведення обов'язкових медичних оглядів та періодичність їх проведення[24], немає аналізу на ВІЛ-статус.

Все, я вимагаю розлучення!
АГА, ДАВАЙ!
Всім розповім про твій СНІД!
І дітям, і родичам, і в школі, і на роботі, весь фейсбук буде знати!

Ситуація 5. ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО

Для захисту свого права потрібно зафіксувати погрози або факт поширення інформації на фото/відеозапис, або іншим(и) доступними засобами, та з зібраними доказами погроз або факту поширення інформації, необхідно звернутися із заявою/повідомленням про злочин до поліції та до суду.

Крім того, примушування жити сім'єю та погрози поширити інформацію про стан здоров'я містять ознаки злочину «вимагання», відповідальність за яке передбачена у вигляді обмеженням волі на строк до п'яти років або семи років відповідно до статті 189 Кримінального Кодексу України[32].

Про вище зазначену відповідальність необхідно нагадати особі, яка хоче поширити інформацію щодо стану здоров'я.

TICKET
PASSPORT
Як лікуватися, коли переїду? Де брати ВААРТ?
До якого лікаря звернутися?
Чи матиму я гідну роботу, якщо в мене ВІЛ?
Якщо стане відомо, що в мене ВІЛ, мене покарають?

Ситуація 6. МІЖНАРОДНЕ ПРАВО

Кожна країна реалізує свою державну політику проти поширення ВІЛ. Як правило, основними напрямами державної політики щодо ВІЛ є допомога ВІЛ позитивним, боротьба зі стигмою та профілактичні заходи. У кожній країні є певна специфіка реалізації державної політики у цьому напрямі.

Водночас статтею 23 Міжнародних медико-санітарних правил 2005 р. (далі – ММСП) визначено, що у різних країнах має проводитися медичне обстеження, яке дозволить забезпечити досягнення цілей суспільної охорони здоров'я з інформованої згоди на це особи. Відповідно до положень ММСП жовта лихоманка – це єдине захворювання, у зв'язку з яким вимагається відповідне свідоцтво для можливості здійснення закордонних поїздок.

Існує декілька підходів до обмежень на в'їзд людей з ВІЛ-статусом на територію країн, а саме*:

- законодавством передбачені деякі форми обмежень на в'їзд, перебування й проживання ЛЖВС на території держави на підставі їх ВІЛ-статусу (Австралія, Білорусь, Єгипет, Ірак, Ізраїль, Лівія, Російська Федерація, Саудівська Аравія, Словаччина, Сирія та ін.);
- повна заборона на в'їзд, перебування й проживання ЛЖВС на території держави (Бруней, Оман, Судан, Об'єднані Арабські Емірати та Ємен);
- законодавством передбачена вимога надати докази про свій ВІЛ негативний статус навіть для короткотривалого перебування на території держави (від 10 до 90 днів) (Єгипет, Ірак, Катар, Сингапур, о-ви Теркс і Кайкос);
- депортація ЛЖВС після того, як виявлено їх ВІЛ позитивний статус (Єгипет, Ірак, Корейська Народна Демократична Республіка, РФ, Саудівська Аравія, Сирія та ін.);
- законодавством не передбачено жодних обмежень на в'їзд, перебування й проживання ЛЖВС на території держави (Ісландія, більшість європейських країн*, зокрема і в Україні), відсутні будь-які обмеження щодо в'їзду або перебування людей, що живуть з ВІЛ.

Законодавство Андорри, Кіпру (стосується лише негромадян Європейського Союзу), Російської Федерації, Таджикистану, Туркменістану та Узбекистану, передбачає обмеження на довгострокове проживання іноземців, що живуть з ВІЛ/СНІДом.

У Білорусії, Росії, Таджикистані, Туркменістані та Узбекистані тест на ВІЛ є обов'язковим для всіх іноземців, що бажають залишитися на території цих держав більше як на 3 місяці. У Росії і Туркменістані ця вимога поширюється також на студентів і працівників-мігрантів. У Російській Федерації тест на ВІЛ не є обов'язковим для громадян держав-членів СНД, які не потребують дозволу для тривалого перебування.

В Ізраїлі тестування на ВІЛ є обов'язковим для всіх працівників-мігрантів, а також мігрантів із регіонів, де ВІЛ має ендемічний характер, але не відомо, чи буде підставою для відмови у перебуванні таких мігрантів їх ВІЛ позитивний статус.

**Більш детальну та актуальну інформацію Ви можете дізнатися безпосередньо в консульстві чи посольстві відповідної країни, а також на сайті: http://hivtravel.org*

ПОСИЛАННЯ НА НОРМАТИВНІ АКТИ

Головному лікарю *(вказуєте повну назву медичного закладу)*
Від ПІП _____
(вказуєте ваше повне ім'я, прізвище та по батькові)
або ПІП Вашого близького родича, який діє в інтересах *(вказується повне ім'я, прізвище та по батькові породіллі)*
Адреса реєстрації та для листування *(якщо адреса реєстрації та листування різні)*
Телефон

Зразок скарги

СКАРГА

Я _____*(ПІП)*, звернулася до лікаря *(спеціалізація)*, який приймає в каб._____, медичного закладу _____*(назва, підпорядкування)*. Лікар _____*(ПІП)*, дізнавшись про мій ВІЛ позитивний статус, відмовила мені у наданні медичних послуг, а саме _____*(перелік)*. Я є ВІЛ позитивною жінкою, стою на державному обліку, отримую належне лікування та проходжу регулярні медичні огляди у СНІД-центрі *(іншому медичному закладі)* міста _____ *(вказати ПІП лікаря-інфекціоніста, який веде пацієнтку)*.

Про причини відмови та результати розгляду даного листа прошу повідомити мене письмово в терміни, передбачені статтею 20 Закону України «Про звернення громадян», оскільки питання не потребує додаткового вивчення та, враховуючи, що я перебуваю на __тижні вагітності, невідкладно, але не пізніше п'ятнадцяти днів від дня їх отримання шляхом надсилання письмової відповіді, рекомендованим листом або листом з оголошеною цінністю на адресу: _____.

ПІП *(вказуєте Ваше прізвище, ім'я та по батькові)* дата звернення, підпис.

ПОСИЛАННЯ НА ЗАКОНОДАВСТВО ДО СИТУАЦІЇ 1

[1]Закон України «Про протидію поширенню хвороб, зумовлених вірусом імунодефіциту людини (ВІЛ), та право-вий і соціальний захист людей, які живуть з ВІЛ» від 12.12.1991 р. №1972-XII (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1972-12):

Частина 2 та 3 **статті 14** «Рівність перед законом та заборона дискримінації людей, які живуть з ВІЛ, та осіб, які належать до груп підвищеного ризику щодо інфікування ВІЛ»:

2. Держава гарантує надання всім людям, які живуть з ВІЛ, та особам, які належать до груп підвищеного ризику інфікування ВІЛ, рівних з іншими громадянами можливостей для реалізації їхніх прав, зокрема в частині можливості адміністративного та судового захисту своїх прав.

3. Дискримінація особи на підставі наявності в неї ВІЛ-інфекції, а також належності людини до груп підвищеного ризику інфікування ВІЛ забороняється. Дискримінацією вважається дія або бездіяльність, що у прямий чи непрямий спосіб створює обмеження, позбавляє належних прав особу або принижує її людську гідність на підставі однієї чи кількох ознак, пов'язаних з фактичною чи можливою наявністю в неї ВІЛ, або дає підстави віднести особу до груп підвищеного ризику інфікування ВІЛ.

Стаття 16. «Захист права на працю та інших соціальних прав людей, які живуть з ВІЛ, їхніх рідних і близьких»:

1. Звільнення з роботи, відмова у прийнятті на роботу, відмова у прийомі до освітніх, медичних закладів, до закладів соціальної опіки і піклування та соціальних служб, а також відмова у наданні медичної допомоги та соціальних послуг, обмеження інших прав людей, які живуть з ВІЛ, на підставі їх ВІЛ позитивного статусу, а також обмеження прав їхніх рідних і близьких на цій підставі забороняється.

2. Неправомірні дії посадових осіб, які порушують права людей, які живуть з ВІЛ, їхніх рідних і близьких, можуть бути оскаржені до суду.

[2]Закон України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні» від 06.09.2012 р. №5207-VI (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5207-17):

Стаття 6. «Заборона дискримінації»:

1. Відповідно до Конституції України, загальновизнаних принципів і норм міжнародного права та міжнародних договорів України всі особи незалежно від їх певних ознак мають рівні права і свободи, а також рівні можливості для їх реалізації.

2. Форми дискримінації з боку державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб, юридичних осіб публічного та приватного права, а також фізичних осіб, визначені статтею 5 цього Закону, забороняються.

[3]Стаття 135 Кримінального Кодексу України «Залишення в небезпеці» (http://bit.do/faWc4):

1. Завідоме залишення без допомоги особи, яка перебуває в небезпечному для життя стані і позбавлена можливості вжити заходів до самозбереження через малолітство, старість, хворобу або внаслідок іншого безпорадного стану, якщо той, хто залишив без допомоги, зобов'язаний був піклуватися про цю особу і мав змогу надати їй допомогу, а також у разі, коли він сам поставив потерпілого в небезпечний для життя стан, карається обмеженням волі на строк до двох років або позбавленням волі на той самий строк.

3. Діяння, передбачені частинами 1 або 2 цієї статті, якщо вони спричинили смерть особи або інші тяжкі наслідки, караються позбавленням волі на строк від трьох до восьми років.

[4]Стаття 136 Кримінального Кодексу України «Ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані» (http://bit.do/faWc4):

1. Ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані, при можливості надати таку допомогу або неповідомлення про такий стан особи належним установам чи особам, якщо це спричинило тяжкі тілесні ушкодження, караються штрафом від двохсот до п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадськими роботами на строк від ста п'ятдесяти до двохсот сорока годин, або арештом на строк до шести місяців.

3. Діяння, передбачені частинами 1 або 2 цієї статті, якщо вони спричинили смерть потерпілого, караються обмеженням волі на строк від трьох до п'яти років або позбавленням волі на строк від двох до п'яти років.

[5]Стаття 139 Кримінального Кодексу України «Ненадання допомоги хворому медичним працівником» (http://bit.do/faWc4):

1. Ненадання без поважних причин допомоги хворому медичним працівником, який зобов'язаний згідно з установленими правилами надати таку допомогу, якщо йому завідомо відомо, що це може мати тяжкі наслідки для хворого, карається штрафом до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років або громадськими роботами на строк до двохсот годин, або виправними роботами на строк до двох років.

2. Те саме діяння, якщо воно спричинило смерть хворого або інші тяжкі наслідки, карається обмеженням волі на строк до чотирьох років або позбавленням волі на строк до трьох років, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років або без такого.

[6]Стаття 140 Кримінального Кодексу України «Неналежне виконання професійних обов'язків медичним або фармацевтичним працівником» (http://bit.do/faWc4):

1. Невиконання чи неналежне виконання медичним або фармацевтичним працівником своїх професійних обов'язків внаслідок недбалого чи несумлінного до них ставлення, якщо це спричинило тяжкі наслідки для хворого, карається позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до п'яти років або виправними роботами на строк до двох років, або обмеженням волі на строк до двох років, або позбавленням волі на той самий строк.

[7]Закон України «Про звернення громадян» від 02.10.1996 р. №393/96-ВР

Стаття 20. «Термін розгляду звернень громадян» (http://bit.do/faWcM):

Звернення розглядаються і вирішуються у термін не більше одного місяця від дня їх надходження, а ті, які не потребують додаткового вивчення, невідкладно, але не пізніше п'ятнадцяти днів від дня їх отримання. Якщо в місячний термін вирішити порушені у зверненні питання неможливо, керівник відповідного органу, підприємства, установи, організації або його заступник встановлюють необхідний термін для його розгляду, про що повідомляється особі, яка подала звернення. При цьому загальний термін вирішення питань, порушених у зверненні, не може перевищувати сорока п'яти днів.

На обґрунтовану письмову вимогу громадянина термін розгляду може бути скорочено від встановленого цією статтею терміну.

Звернення громадян, які мають встановлені законодавством пільги, розглядаються у першочерговому порядку.

ПОСИЛАННЯ НА ЗАКОНОДАВСТВО ДО СИТУАЦІЇ 2

Головному лікарю *(вказуєте повну назву медичного закладу)*
Від ПІП _____
(вказуєте ваше повне ім'я, прізвище та по батькові)
Адреса реєстрації та для листування *(якщо адреса реєстрації та листування різні)*
Телефон

Зразок скарги

СКАРГА

Я _____*(ПІП)*, зперебуваю на ____ тижні вагітності, звернулась до лікаря - акушера – гінеколога ПІП, яка/ий приймає в кабінеті _____. Лікар ПІП дізнавшись про ВІЛ позитивний статус, дала мені направлення на переривання вагітності та наполегливо пропонувала мені також зробити стерилізацію. Я є ВІЛ позитивною жінкою, перебуваю на державному обліку, отримую належне лікування та проходжу регулярні медичні огляди у СНІД-центрі (іншому медичному закладі) міста _____ (вказати ПІП лікаря-інфекціоніста, який веде пацієнтку). Крім того, такі дії лікаря містять ознаки злочинів, передбачених статтями Кримінального Кодексу України (стаття 134 Кримінального Кодексу України «Незаконне проведення аборту або стерилізації»).

У зв'язку з вищевикладеним прошу замінити лікаря-гінеколога.

Про причини некоректної, дискримінаційної поведінки лікаря та результати розгляду даного листа прошу повідомити мене письмово в строки, передбачені статтею 20 Закону України «Про звернення громадян», оскільки питання не потребує додаткового вивчення та,враховуючи, що я перебуваю на ____ тижні вагітності,– невідкладно, але не пізніше п'ятнадцяти днів від дня їх отримання шляхом надсилання письмової відповіді рекомендованим листом або листом з оголошеною цінністю на адресу: _____.

ПІП *(вказуєте Ваше прізвище, ім'я та по батькові)* дата звернення, підпис.

[8]Стаття 134 Кримінального Кодексу України «Незаконне проведення аборту або стерилізації»[*] :

2. Примушування до аборту без добровільної згоди потерпілої особи карається обмеженням волі на строк до п'яти років або позбавленням волі на строк до трьох років з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років або без такого.

3. Незаконне проведення аборту, що спричинило тривалий розлад здоров'я, безплідність або смерть потерпілої особи, карається обмеженням волі на строк до п'яти років або позбавленням волі на той самий строк з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років або без такого.

4. Примушування до стерилізації без добровільної згоди потерпілої особи карається обмеженням волі на строк до п'яти років з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років або без такого.

5. Дія, передбачена частиною 4 цієї статті, якщо вона спричинила смерть потерпілої особи чи інші тяжкі наслідки, карається обмеженням волі на строк до п'яти років або позбавленням волі на той самий строк з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років або без такого.

[9]Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» від 19.11.1992 р. №2801-XII:

Стаття 34. «Лікуючий лікар» (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12):

Лікуючий лікар обирається пацієнтом або призначається йому в установленому цими Основами порядку. Обов'язками лікуючого лікаря є своєчасне і кваліфіковане обстеження та лікування пацієнта. Пацієнт вправі вимагати заміни лікаря.

Лікар має право відмовитися від подальшого ведення пацієнта, якщо останній не виконує медичних приписів або правил внутрішнього розпорядку закладу охорони здоров'я за умови, що це не загрожуватиме життю хворого і здоров'ю населення.

Лікар не несе відповідальності за здоров'я хворого в разі відмови останнього від медичних приписів або порушення пацієнтом встановленого для нього режиму.

[10]Наказ Міністерства охорони здоров'я №503 від 19.03.2018 р. «Про затвердження Порядку вибору лікаря, який надає первинну медичну допомогу, та форми декларації про вибір лікаря, який надає первинну медичну допомогу»:

Розділ ІІ. Вибір, зміна та відмова від лікаря, який надає ПМД

1. Пацієнт (його законний представник) має право обрати лікаря, який надає ПМД, незалежно від зареєстрованого місця проживання такого пацієнта з числа осіб, які зазначені в договорі про медичне обслуговування населення, укладеному між відповідним надавачем ПМД та Національною службою здоров'я України (далі – НСЗУ).

2. Пацієнт має право обрати лікаря, який надає ПМД, за умови, що кількість пацієнтів, які вже обрали такого лікаря відповідно до цього Порядку, не перевищує оптимальний обсяг практики ПМД, встановлений у Порядку надання первинної медичної допомоги, затвердженому наказом Міністерства охорони здоров'я України від 19 березня 2018 р. №504, зареєстрованому в Міністерстві юстиції України 21 березня 2018 р. за №348/31800, або іншу кількість, встановлену відповідно до договору про медичне обслуговування населення за програмою державних гарантій медичного обслуговування населення *(далі – програма медичних гарантій)*, укладеного надавачем ПМД, у якому зазначений такий лікар.

[11]Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» від 19.11.1992 р. №2801-XII

Стаття 38 «Вибір лікаря і закладу охорони здоров'я» (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12):

Кожний пацієнт, який досяг чотирнадцяти років і який звернувся за наданням йому медичної допомоги, має право на вільний вибір лікаря, якщо останній може запропонувати свої послуги, та вибір методів лікування відповідно до його рекомендацій.

Кожний пацієнт має право, коли це виправдано його станом, бути прийнятим у будь-якому закладі охорони здоров'я за своїм вибором, якщо цей заклад має можливість забезпечити відповідне лікування.

[12]Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» від 19.11.1992 р. №2801-XII

Стаття 39 Обов'язок надання медичної інформації (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12):

Пацієнт, який досяг повноліття, має право на отримання достовірної і повної інформації про стан свого здоров'я, у тому числі на ознайомлення з відповідними медичними документами, що стосуються його здоров'я.

Медичний працівник зобов'язаний надати пацієнтові в доступній формі інформацію про стан його здоров'я, мету проведення запропонованих досліджень і лікувальних заходів, прогноз можливого розвитку захворювання, у тому числі наявність ризику для життя і здоров'я.

Якщо інформація про хворобу пацієнта може погіршити стан його здоров'я або погіршити стан здоров'я фізичних осіб, визначених частиною 2 цієї статті, зашкодити процесові лікування, медичні працівники мають право надати неповну інформацію про стан здоров'я пацієнта, обмежити можливість їх ознайомлення з окремими медичними документами.

У разі смерті пацієнта члени його сім'ї або інші уповноважені ними фізичні особи мають право бути присутніми при дослідженні причин його смерті та ознайомитися з висновками щодо причин смерті, а також право на оскарження цих висновків до суду.

[12]Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» від 19.11.1992 р. №2801-XII

Стаття 39-1. Право на таємницю про стан здоров'я (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12):

Пацієнт має право на таємницю про стан свого здоров'я, факт звернення за медичною допомогою, діагноз, а також про відомості, одержані при його медичному обстеженні.

Забороняється вимагати та надавати за місцем роботи або навчання інформацію про діагноз та методи лікування пацієнта.

[14]Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» від 19.11.1992 р. №2801-XII

Стаття 43. Згода на медичне втручання (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12):

Згода інформованого відповідно до статті 39 цих Основ пацієнта необхідна для застосування методів діагностики, профілактики та лікування. Щодо пацієнта віком до 14 років (малолітнього пацієнта), а також пацієнта, визнаного в установленому законом порядку недієздатним, медичне втручання здійснюється за згодою їх законних представників.

Згода пацієнта чи його законного представника на медичне втручання не потрібна лише у разі наявності ознак прямої загрози життю пацієнта за умови неможливості отримання з об'єктивних причин згоди на таке втручання від самого пацієнта чи його законних представників.

Якщо відсутність згоди може призвести до тяжких для пацієнта наслідків, лікар зобов'язаний йому це пояснити. Якщо і після цього пацієнт відмовляється від лікування, лікар має право взяти від нього письмове підтвердження, а при неможливості його одержання – засвідчити відмову відповідним актом у присутності свідків.

Пацієнт, який набув повної цивільної дієздатності і усвідомлює значення своїх дій та може керувати ними, має право відмовитися від лікування.

Якщо відмову дає законний представник пацієнта і вона може мати для пацієнта тяжкі наслідки, лікар повинен повідомити про це органи опіки і піклування.

[15]Наказ Міністерства Охорони Здоров'я України №234 від 10.05.2007 р. «Про організацію профілактики внутрішньо лікарняних інфекцій в акушерських стаціонарах»
(https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0694-07):

2.5.3. Приміщення для організації сімейної пологової палати повинне бути просторим (не менше 14 кв. м) з наявністю індивідуального санітарного блока. Сімейна пологова палата оснащується функціональним ліжком або ліжком-трансформером для приймання пологів та перебування на ньому породіллі під час усього періоду госпіталізації, необхідним медичним обладнанням та засобами для ведення пологів (м'ячі, стілець, шведська стінка, спеціальний килимок), масляним обігрівачем (у разі необхідності підвищити температуру), настінним термометром, зручними меблями та предметами для цілодобового перебування членів родини, холодильником та місцем для прийому їжі. Матеріали, з яких виготовлені вищевказані предмети оснащення, повинні піддаватися дезінфекції.

[16]Наказ Міністерства Охорони Здоров'я від 04.04.2005 р. №152 «Про затвердження Протоколу медичного догляду за здоровою новонародженою дитиною»)
(https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0152282-05):

5.1.4. Догляд за шкірою і підмивання новонародженого під теплою проточною водою здійснює протягом першої доби медична сестра, навчає матір, яка в подальшому робить це самостійно.

6.9. Перше прикладання до грудей та наступні годування за вимогою дитини, догляд за новонародженим в перші дві доби (цей термін залежить від стану матері) здійснюється за допомогою медичної сестри, можлива допомога родичів.

ПОСИЛАННЯ НА ЗАКОНОДАВСТВО ДО СИТУАЦІЇ 3

[17]Сімейний Кодекс України від 10.01.2002 р. №2947-III
(https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#n1097):

Стаття 213. Особи, які мають переважне перед іншими право на усиновлення дитини

1. За наявності кількох осіб, які виявили бажання усиновити одну і ту ж дитину,
переважне право на її усиновлення має громадянин України:

1) в сім'ї якого виховується дитина;

2) який є чоловіком матері, дружиною батька дитини, яка усиновлюється;

3) який усиновлює кількох дітей, які є братами, сестрами;

4) який є родичем дитини.

2. Крім осіб, зазначених у частині 1 цієї статті, переважне право на усиновлення дитини має подружжя.

[18]Сімейний Кодекс України від 10.01.2002 р. №2947-III
(https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#n1097)

Стаття 244. Особа, яка може бути опікуном, піклувальником дитини

1. Опікуном, піклувальником дитини може бути за її згодою повнолітня дієздатна особа.

2. При призначенні дитині опікуна або піклувальника органом опіки та піклування враховуються особисті якості особи, її здатність до виховання дитини, ставлення до неї, а також бажання самої дитини.

3. Не можуть бути опікунами, піклувальниками дитини особи, зазначені в статті 212 цього Кодексу.

[19]Сімейний Кодекс України від 10.01.2002 р. №2947-III
(https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#n1097):

Стаття 212. Особи, які не можуть бути усиновлювачами

1. Не можуть бути усиновлювачами особи, які:
1) обмежені у дієздатності;
2) визнані недієздатними;
3) позбавлені батьківських прав, якщо ці права не були поновлені;
4) були усиновлювачами (опікунами, піклувальниками, прийомними батьками, батьками-вихователями) іншої дитини, але усиновлення було скасовано або визнано недійсним (було припинено опіку, піклування чи діяльність прийомної сім'ї або дитячого будинку сімейного типу) з їхньої вини;
5) перебувають на обліку або на лікуванні у психоневрологічному чи наркологічному диспансері;
6) зловживають спиртними напоями або наркотичними засобами;
7) не мають постійного місця проживання та постійного заробітку (доходу);
8) страждають на хвороби, перелік яких затверджений центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я;
9) є іноземцями, які не перебувають у шлюбі, крім випадків, коли іноземець є родичем дитини;
10) були засуджені за злочини проти життя і здоров'я, волі, честі та гідності, статевої свободи та статевої недоторканості особи, проти громадської безпеки, громадського порядку та моральності, у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів, а також за злочини, передбачені статтями 148, 150, 150-1, 164, 166, 167, 169, 181, 187, 324, 442 Кримінального кодексу України, або мають непогашену чи не зняту в установленому законом порядку судимість за вчинення інших злочинів;
11) за станом здоров'я потребують постійного стороннього догляду.

[20]Наказ Міністерства охорони здоров'я України №479 від 20.08.2008 р. «Про затвердження Переліку захворювань, за наявності яких особа не може бути усиновлювачем» (https://bit.ly/2OtFN6J):

№ з/п	*Різновид захворювань (розладів)*	*Шифр за Міжнародною статистичною класифікацією хвороб та споріднених проблем охорони здоров'я (десятий перегляд)*
3	Хвороба, зумовлена вірусом імунодефіциту людини (ВІЛ)	В 20 - В 24

ЗАКОНОДАВСТВО ДО СИТУАЦІЇ 4

[21]Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 р. №322-VIII (https://bit.ly/35k75lL):

Стаття 24. Укладення трудового договору

При укладенні трудового договору громадянин зобов'язаний надати паспорт або інший документ, що посвідчує особу, трудову книжку, а у випадках, передбачених законодавством, – також документ про освіту (спеціальність, кваліфікацію), про стан здоров'я та інші документи.

Працівник не може бути допущений до роботи без укладення трудового договору, оформленого наказом чи розпорядженням власника або уповноваженого ним органу, та повідомлення центрального органу виконавчої влади з питань забезпечення формування та реалізації державної політики з адміністрування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування про прийняття працівника на роботу в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Забороняється укладення трудового договору з громадянином, якому за медичним висновком запропонована робота протипоказана за станом здоров'я.

[22] Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 р. №322-VIII (https://bit.ly/35k75lL):

Стаття 169. Обов'язкові медичні огляди працівників певних категорій

Власник або уповноважений ним орган зобов'язаний за свої кошти організувати проведення попереднього (при прийнятті на роботу) і періодичних (протягом трудової діяльності) медичних оглядів працівників, зайнятих на важких роботах, роботах із шкідливими чи небезпечними умовами праці або таких, де є потреба у професійному доборі, а також щорічного обов'язкового медичного огляду осіб віком до 21 року.

Перелік професій, працівники яких підлягають медичному оглядові, термін і порядок його проведення встановлюються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я, за погодженням із центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони праці.

[23]**Закон України «Про охорону праці» від 14.10.1992 р. № 2694-XII** (https://bit.ly/30XfcRX)

Стаття 17. Обов'язкові медичні огляди працівників певних категорій

Роботодавець зобов'язаний за свої кошти забезпечити фінансування та організувати проведення попереднього (під час прийняття на роботу) і періодичних (протягом трудової діяльності) медичних оглядів працівників, зайнятих на важких роботах, роботах із шкідливими чи небезпечними умовами праці або таких, де є потреба у професійному доборі, щорічного обов'язкового медичного огляду осіб віком до 21 року. За результатами періодичних медичних оглядів у разі потреби роботодавець повинен забезпечити проведення відповідних оздоровчих заходів. Медичні огляди проводяться відповідними закладами охорони здоров'я, працівники яких несуть відповідальність згідно із законодавством за відповідність медичного висновку фактичному стану здоров'я працівника. Порядок проведення медичних оглядів визначається центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я.

[24]**Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» від 24.02.1994 р. № 4004-XII** (https://bit.ly/311olnc)

Стаття 26. Обов'язкові медичні огляди

Обов'язкові медичні огляди організовуються і здійснюються у встановленому законодавством порядку.

Працівники підприємств харчової промисловості, громадського харчування і торгівлі, водопровідних споруд, лікувально-профілактичних, дошкільних і навчально-виховних закладів, об'єктів комунально-побутового обслуговування, інших підприємств, установ, організацій, професійна чи інша діяльність яких пов'язана з обслуговуванням населення і може спричинити поширення інфекційних захворювань, виникнення харчових отруєнь, а також працівники, зайняті на важких роботах і на роботах із шкідливими або небезпечними умовами праці, повинні проходити обов'язкові попередні (до прийняття на роботу) і періодичні медичні огляди. Обов'язкові щорічні медичні огляди проходять також особи віком до 21 року.

Позачергові медичні огляди осіб, зазначених у частині 1 цієї статті, можуть проводитися на вимогу головного державного санітарного лікаря, а також на прохання працівника, якщо він пов'язує погіршення стану свого здоров'я з умовами праці.

Власники підприємств, установ, організацій або уповноважені ними органи несуть відповідальність згідно з чинним законодавством за організацію і своєчасність проходження працівниками обов'язкових медичних оглядів і допуск їх до роботи без наявності необхідного медичного висновку.

Працівники, які без поважних причин не пройшли у встановлений термін обов'язковий медичний огляд у повному обсязі, від роботи відсторонюються і можуть бути притягнуті до дисциплінарної відповідальності.

Перелік робіт, для виконання яких є обов'язковими медичні огляди, а також порядок їх проведення встановлюються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я.

Роботодавець має право в установленому законом порядку притягнути працівника, який ухиляється від проходження обов'язкового медичного огляду, до дисциплінарної відповідальності, а також зобов'язаний відсторонити його від роботи без збереження заробітної плати.

Роботодавець зобов'язаний забезпечити за свій рахунок позачерговий медичний огляд працівників:

- за заявою працівника, якщо він вважає, що погіршення стану його здоров'я пов'язане з умовами праці;
- за своєю ініціативою, якщо стан здоров'я працівника не дозволяє йому виконувати свої трудові обов'язки.

За час проходження медичного огляду за працівниками зберігаються місце роботи (посада) і середній заробіток.

[25]**Закон України «Про захист населення від інфекційних хвороб» від 06.04.2000 р. №1645-III** (https://bit.ly/2OzgboM)

Стаття 21. Обов'язкові профілактичні медичні огляди

Обов'язкові попередні (до прийняття на роботу) та періодичні профілактичні медичні огляди працівників окремих професій, виробництв та організацій, діяльність яких пов'язана з обслуговуванням населення і може призвести до поширення інфекційних хвороб, проводяться за рахунок роботодавців у порядку, встановленому законодавством.

Обов'язковим профілактичним медичним оглядам підлягають неповнолітні, учні загальноосвітніх і професійно-технічних навчальних закладів та студенти вищих навчальних закладів, інші категорії осіб відповідно до закону.

У разі погіршення епідемічної ситуації за поданням відповідного головного державного санітарного лікаря рішеннями органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування для працівників, зазначених у частині першій цієї статті, можуть проводитися позачергові обов'язкові профілактичні медичні огляди.

Обов'язковим профілактичним медичним оглядам і подальшому медичному нагляду підлягають також особи, які перебували в контакті з хворими на особливо небезпечні та небезпечні інфекційні хвороби чи бактеріоносіями збудників цих хвороб:

- за місцем роботи, навчання, відпочинку тощо;
- у домашніх умовах.

Дані про результати обов'язкових профілактичних медичних оглядів працівників, зазначених у частині 1 цієї статті, заносяться до їх особистих медичних книжок та інших медичних документів і підлягають обліку у відповідних органах державної санітарно-епідеміологічної служби.

Перелік професій, виробництв та організацій, працівники яких підлягають обов'язковим профілактичним медичним оглядам, порядок проведення цих оглядів та видачі особистих медичних книжок встановлюються Кабінетом Міністрів України.

Особи, які відмовляються або ухиляються від проходження обов'язкових профілактичних медичних оглядів, відсторонюються від роботи, а неповнолітні, учні та студенти – від відвідування відповідних закладів.

[26]Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 23.07.2002 р. №280 «Перелік необхідних обстежень лікарів-спеціалістів, видів клінічних, лабораторних та інших досліджень, що необхідні для проведення обов'язкових медичних оглядів, та періодичність їх проведення» (https://bit.ly/2OFgX3X):

№ з/п	Характер виконаних робіт	Перелік необхідних лікарів-спеціалістів та періодичність обстежень				Клінічні, лабораторні та інші дослідження та періодичність їх проведення					
		терапевт	дерматовенеролог	стоматолог	отоларинголог	флюорографія	дослідження крові на сифіліс, маркери вірусу гепатиту	дослідження на носійство кишкових інфекцій	серологічне дослідження на черевний тиф	дослідження на гельмінтози	мазок з горла та носа на наявність патогенного стафілококу
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

ЗАКОНОДАВСТВО ДО СИТУАЦІЇ 5

[27]Закон України «Про протидію поширенню хвороб, зумовлених вірусом імунодефіциту людини (ВІЛ), та правовий і соціальний захист людей, які живуть з ВІЛ» від 12.12.1991 р. №1972-XII (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1972-12):

Стаття 13. Право людей, які живуть з ВІЛ, на інформацію. Захист інформації про позитивний ВІЛ-статус людини від розголошення та розкриття третім особам.

1. Усі люди, які живуть з ВІЛ, мають право на безперешкодне ознайомлення з інформацією про стан свого здоров'я, що зберігається в закладах охорони здоров'я.

2. Усі люди, які живуть з ВІЛ, мають право бути поінформованими про послуги із забезпечення необхідної їм психологічної, соціальної та правової підтримки і за бажанням одержати таку підтримку у спосіб, що не зумовить розкриття їх ВІЛ-статусу.

3. Відомості про результати тестування особи з метою виявлення ВІЛ, про наявність або відсутність в особи ВІЛ-інфекції є конфіденційними та становлять лікарську таємницю.

[28]Закон України «Про протидію поширенню хвороб, зумовлених вірусом імунодефіциту людини (ВІЛ), та правовий і соціальний захист людей, які живуть з ВІЛ» від 12.12.1991 р. №1972-XII (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1972-12):

Стаття 15. Інші права людей, які живуть з ВІЛ

1. Крім загальних прав і свобод людини і громадянина, люди, які живуть з ВІЛ, мають також право на:

1) відшкодування шкоди, пов'язаної з обмеженням їхніх прав унаслідок розголошення чи розкриття інформації про їх позитивний ВІЛ-статус;

[29]Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. №435-IV
(https://bit.ly/2M5G8Lj):

Стаття 286. Право на таємницю про стан здоров'я

1. Фізична особа має право на таємницю про стан свого здоров'я, факт звернення за медичною допомогою, діагноз, а також про відомості, одержані при її медичному обстеженні.

2. Забороняється вимагати та подавати за місцем роботи або навчання інформацію про діагноз та методи лікування фізичної особи.

3. Фізична особа зобов'язана утримуватися від поширення інформації, зазначеної у частині першій цієї статті, яка стала їй відома у зв'язку з виконанням службових обов'язків або з інших джерел.

4. Фізична особа може бути зобов'язана до проходження медичного огляду у випадках, встановлених законодавством.

[30]Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. №435-IV
(https://bit.ly/2M5G8Lj):

Стаття 302. Право на інформацію

1. Фізична особа має право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію.

Збирання, зберігання, використання і поширення інформації про особисте життя фізичної особи без її згоди не допускаються, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини.

[31]Закон України «Про інформацію» від 02.10.1992 р. №2657-XII
(https://bit.ly/2M5G0eN):

Стаття 21. Інформація з обмеженим доступом

1. Інформацією з обмеженим доступом є конфіденційна, таємна та службова інформація.

2. Конфіденційною є інформація про фізичну особу, а також інформація, доступ до якої обмежено фізичною або юридичною особою, крім суб'єктів владних повноважень. Конфіденційна інформація може поширюватися за бажанням (згодою) відповідної особи у визначеному нею порядку відповідно до передбачених нею умов, а також в інших випадках, визначених законом.

[32]Кримінальний Кодекс України від 05.04.2001 р. №2341-III
(https://bit.ly/2W9fHaq)

Стаття 189. Вимагання

1. Вимога передачі чужого майна чи права на майно або вчинення будь-яких дій майнового характеру з погрозою насильства над потерпілим чи його близькими родичами, обмеження прав, свобод або законних інтересів цих осіб, пошкодження чи знищення їхнього майна або майна, що перебуває в їхньому віданні чи під охороною, або розголошення відомостей, які потерпілий чи його близькі родичі бажають зберегти в таємниці (вимагання), караються обмеженням волі на строк до п'яти років або позбавленням волі на той самий строк.

2. Вимагання, вчинене повторно, або за попередньою змовою групою осіб, або службовою особою з використанням свого службового становища, або з погрозою вбивства чи заподіяння тяжких тілесних ушкоджень, або з пошкодженням чи знищенням майна, або таке, що завдало значної шкоди потерпілому, карається позбавленням волі на строк від трьох до семи років.

3. Вимагання, поєднане з насильством, небезпечним для життя чи здоров'я особи, або таке, що завдало майнової шкоди у великих розмірах, карається позбавленням волі на строк від п'яти до десяти років із конфіскацією майна.

4. Вимагання, що завдало майнової шкоди в особливо великих розмірах, або вчинене організованою групою, або поєднане із заподіянням тяжкого тілесного ушкодження, карається позбавленням волі на строк від семи до дванадцяти років з конфіскацією майна.

ЗАГАЛЬНОНАЦІОНАЛЬНА ГАРЯЧА ЛІНІЯ З ПИТАНЬ ВІЛ/СНІД ТА ТУБЕРКУЛЬОЗУ

helpme.com.ua/ua/main
0 800 500 451, 0 800 50 30 80
(цілодобово та безкоштовно)

телефонне консультування психолог/лікар/юрист
онлайн-консультування (в реальному часі)
електронне листування

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

01601, м. Київ, вул. Грушевського, 7
moz@moz.gov.ua
moz.gov.ua

Телефон: (044) 253 61 94
Факс: (044) 253 40 17

Приймальня громадян

04071, м. Київ, вул. Ярославська, 41
Тел.+38 (044) 425 05 26
Гаряча лінія 0 800 505 201
Гаряча лінія МОЗ 0 800 505 201

Урядова гаряча лінія 1545
Моніторинг забезпечення ліками 0 800 801 333
Екстрена медична допомога (044) 518 47 11
Консультації для студентів ВНЗ (044) 481 32 15

УКРАЇНСЬКА ГЕЛЬСИНСЬКА СПІЛКА З ПРАВ ЛЮДИНИ

helsinki.org.ua/advice-centres

Адреси та телефони громадських приймалень УГСПЛ для правової допомоги вразливим до ВІЛ та хворим на туберкульоз: https://bit.ly/2qbPiKL

Київ

вул. Фролівська, 3/34, 4-й пов., оф. 70
(метро Контрактова площа)
(044) 383 95 19, (094) 928 65 19

понеділок – четвер, 10:00-18:00
(прийом без попереднього запису).
В п'ятницю прийом за попереднім записом.

Черкаси

Громадська приймальня УГСПЛ у м. Черкаси спільно з Черкаським правозахисним центром

бульвар Шевченка 205, оф. 308
pravcenterche@gmail.com

середа 09.00-17.00, п'ятниця 13.00-18.00
Попередній запис по телефону: 096 390 16 56

БЕЗОПЛАТНА ПРАВОВА ДОПОМОГА

minjust.gov.ua/legal_aid

Гаряча лінія 0 800 213 103
(цілодобово та безкоштовно)
надання правової інформації
надання консультацій і роз'яснень з правових питань

складання заяв, скарг та інших документів правового характеру (крім документів процесуального характеру);
надання допомоги в забезпеченні доступу особи до вторинної правової допомоги та супроводу

МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ

+38 (044) 364 23 93
call-центр (багатоканальний)
пн.-чт. 09:00-18:00, пт. 09:00-16:45

callcentre@minjust.gov.ua
press@minjust.gov.ua
minjust.gov.ua/cat_18219

БО «ПОЗИТИВНІ ЖІНКИ»
Телефон Довіри

(067) 239 69 36

pw.org.ua

м. Київ, вул. Констянтинівська, 46/52 офіс1

positivewomen.ukraine@gmail.com

facebook.com/PozitiveWomen.Kyiv

Автори:
Віта Мусатенко, Ганна Арябінська
Літредакція та коректура:
Мирослава Вовк

Дизайн:
Олена Кирилич
Ілюстрації:
Таїсія Ястремська

Висловлюємо подяку учасницям ініціативних груп жінок, які живуть з ВІЛ, ("Киянка+" та "Черкащанка+") за безпосередню участь в укладанні цього матеріалу.

МБФ «СНІД Фонд Схід-Захід» *(AIDS Foundation East-West – AFEW-Україна)* не несе відповідальності за точність і повноту навчальних матеріалів, а також за будь-які дії, зроблені внаслідок їх публікації. *AFEW-Україна* не несе юридичної й іншої відповідальності за можливі наслідки використання опублікованої інформації третіми особами.

Відтворення, передача, розповсюдження або дублювання будь-якої частини матеріалів, що містяться у публікації, допускається за умови їх некомерційного використання надалі. Посилання на МБФ «СНІД Фонд Схід-Захід» *(AIDS Foundation East-West – AFEW-Україна)* обов'язкове.

© МБФ «СНІД Фонд Схід-Захід» *(AIDS Foundation East-West – AFEW-Україна)*, 2019 р.
Усі права захищені.

Міністерство закордонних справ Норвегії

рухають всесвіт ПОЗИТИВНІ ЖІНКИ

AIDS Foundation East West СНІД Фонд Схід Захід

Видано за фінансової підтримки Міністерства закордонних справ Королівства Норвегія, що представлене Посольством Королівства Норвегія в м. Київ, у рамках проекту «Адвокація гендерної рівності та захист прав жінок, які живуть з ВІЛ, в Україні», який реалізує МБФ «СНІД Фонд Схід-Захід» *(AIDS Foundation East-West – AFEW-Україна)* та БФ «Позитивні жінки».